

Kateryna Andrieieva

V. N. Karazin Kharkiv National University, Kharkiv, Ukraine

BANK LENDING TO SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES AS A FACTOR OF UKRAINE'S INVESTMENT RECOVERY

Abstract. The paper analyzes the revival of business lending in Ukraine and its role in financing investment activity. According to the National Bank of Ukraine, net hryvnia loans to businesses and households increased by more than one third in 2025, while loans to SMEs remained the core of the corporate portfolio. The ratio of net business loans to GDP rose from 7.7 % to 8.7 %, and the share of non-performing business loans declined to 17 % by the end of 2025. The study shows that the growing role of market-based lending outside state support programs is an important sign of financial normalization. At the same time, high security risks, collateral constraints and the cost of long-term resources continue to limit investment lending. Measures for deeper risk-sharing and project finance are proposed.

Keywords: bank lending, SMEs, investment, financial stability, credit risk, Ukraine

Катерина Андрєєва

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків, Україна

БАНКІВСЬКЕ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО І СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ ЯК ЧИННИК ІНВЕСТИЦІЙНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Анотація. Проаналізовано відновлення банківського кредитування бізнесу в Україні та його роль у фінансуванні інвестиційної активності. За даними Національного банку України, у 2025 році чисті гривневі кредити бізнесу та населенню зросли більш ніж на третину, а кредити малому і середньому бізнесу залишалися основою корпоративного портфеля. Співвідношення чистих кредитів бізнесу до ВВП підвищилося з 7,7 % до 8,7 %, а частка непрацюючих кредитів бізнесу наприкінці 2025 року скоротилася до 17 %. Доведено, що посилення ролі ринкового кредитування поза державними програмами є ознакою фінансової нормалізації. Водночас безпекові ризики, обмеження застави та висока вартість довгострокового ресурсу стримують інвестиційне кредитування. Запропоновано напрями розширення механізмів розподілу ризиків і проектного фінансування.

Ключові слова: банківське кредитування, МСП, інвестиції, фінансова стабільність, кредитний ризик, Україна

Відновлення банківського кредитування є одним із ключових індикаторів переходу економіки від режиму короткострокової адаптації до інвестиційного відновлення. У перші роки повномасштабної війни кредитний ринок працював в умовах високої невизначеності, значних ризиків застави та скорочення приватного попиту на довгострокове фінансування. Проте у 2024-2025 роках ситуація почала змінюватися: банки нарощували корпоративні портфелі, а якість нових кредитів залишалася відносно високою. За оцінкою НБУ, чисті гривневі кредити бізнесу та населенню у 2025 році збільшилися більш ніж на третину [1].

Особливо важливо, що ядром гривневого корпоративного портфеля залишаються кредити малому і середньому бізнесу. Саме МСП мають високу потребу в оборотному капіталі, фінансуванні енергообладнання, релокації, модернізації та відновленні

активів. Їхня здатність швидко змінювати ринки збуту і бізнес-моделі робить цей сектор важливим для адаптивності економіки. Водночас МСП частіше, ніж великі компанії, стикаються з дефіцитом ліквідної застави, короткою кредитною історією та обмеженим доступом до ринку капіталу. Тому банківський кредит фактично залишається для них основним зовнішнім джерелом фінансування.

У 2025 році кредитна активність дедалі більше переходила на ринкові умови. НБУ наголошує, що рушієм зростання були саме позики поза межами державної підтримки, а проникнення чистих кредитів бізнесу в економіку підвищилося з 7,7 % до 8,7 % ВВП [2]. Це є важливою структурною зміною. Державні програми, зокрема механізми субсидування процентної ставки, відіграли значну стабілізаційну роль у кризовий період. Проте для формування сталого кредитного ринку необхідно, щоб ціна і ризик кредиту дедалі більше визначалися економікою конкретного проєкту, а державна підтримка концентрувалася на сегментах із найбільшими позитивними зовнішніми ефектами.

Таблиця 1. Ключові кількісні показники досліджуваної проблематики

Показник	Значення
Зростання чистих гривневих кредитів бізнесу та населенню у 2025 р.	понад 1/3
Чисті кредити бізнесу / ВВП	8,7 % (проти 7,7 %)
Частка NPL у бізнес-кредитах наприкінці 2025 р.	17 %
Середня ставка за новими гривневими кредитами бізнесу, грудень 2025 р.	15,2 % річних

Джерело: складено автором за офіційними даними, наведеними у списку джерел.

Позитивним сигналом є і покращення якості кредитного портфеля. За даними Огляду банківського сектору, частка непрацюючих кредитів бізнесу наприкінці 2025 року знизилася до 17 %, скоротившись за рік на 22 відсоткові пункти [3]. Частково це пояснюється списанням старих проблемних активів, однак НБУ також відзначає високі темпи формування нових якісних портфелів та низькі показники дефолтів за новими гривневими позиками. Для інвестиційного відновлення це принципово важливо: здорова якість активів дозволяє банкам менше ресурсів спрямовувати на резервування та більше - на нове кредитування.

Вартість кредиту залишається суттєвим обмеженням для довгострокових інвестицій. Середня ставка за новими гривневими кредитами бізнесу у грудні 2025 року становила близько 15,2 % річних, а у різних групах банків відрізнялася від 13,5 % до 18,4 % [3]. За таких ставок кредит є прийнятним переважно для проєктів із високою очікуваною рентабельністю або швидким оборотом капіталу. Інфраструктурні, виробничі та енергоефективні проєкти часто потребують довшого горизонту окупності, тому для них важливими стають гарантії, страхування воєнних ризиків, співфінансування міжнародних фінансових організацій та консорціумне кредитування.

Опитування банків щодо умов кредитування свідчить про збереження позитивних очікувань: понад три чверті опитаних установ на початку 2026 року планували активніше кредитувати бізнес, а стандарти для МСП та гривневих короткострокових позик поступово пом'якшувалися [4]. Водночас банки продовжують оцінювати кредитний і ліквідний ризики як суттєві. Це означає, що подальше зростання портфельів залежатиме не лише від капіталу банків, а й від наявності якісного попиту - інвестиційних проєктів із прозорими фінансовими потоками, достатнім власним внеском та зрозумілими ринками збуту.

Для посилення впливу кредитування на реальний сектор доцільно розвивати три взаємопов'язані напрями. Перший - механізми розподілу ризику: портфельні гарантії, страхування воєнних ризиків, гарантії міжнародних інституцій. Другий - збільшення довгострокового ресурсу банків через залучення коштів міжнародних фінансових організацій та розвиток внутрішнього ринку заощаджень. Третій - підвищення якості підготовки інвестиційних проєктів МСП, включно з фінансовим плануванням, оцінкою ризиків і підготовкою техніко-економічних обґрунтувань.

Отже, відновлення кредитування у 2025 році створює фінансову основу для розширення приватних інвестицій, але кількісне зростання кредитного портфеля саме по собі не гарантує структурної модернізації. Економічний ефект буде вищим, якщо кредит спрямовуватиметься на підвищення продуктивності, енергостійкості, локалізацію виробництва, експорт і технологічне оновлення. У такому разі банківська система не лише обслуговуватиме поточний оборот, а стане одним із головних каналів трансформації заощаджень у капітальні інвестиції.

REFERENCES / СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Національний банк України. Банки нарощують кредитування швидкими темпами два роки поспіль і готові до подальшої кредитної експансії - Огляд банківського сектору. 19.02.2026. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-naroschuyut-kredituvannya-shvidkimi-tempami-dva-roki-pospil-i-gotovi-do-podalshoyi-kreditnoyi-ekspansiyi/-oglyad-bankivskogo-sektoru> (дата звернення: 27.09.2026).
2. Національний банк України. Здійснено чергові кроки для нарощення кредитування та впровадження в Україні норм ЄС. 03.02.2026. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zdiysneno-cherгови-kroki-dlya-naroschennya-kredituvannya-ta-vprovadjennya-v-ukrayini-norm-yes> (дата звернення: 27.09.2026).
3. Національний банк України. Огляд банківського сектору. Лютий 2026 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Banking_Sector_Review_2026-02.pdf (дата звернення: 27.09.2026).
4. Національний банк України. Опитування про умови банківського кредитування. I квартал 2026 року. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/BLS_Q1-2026.pdf (дата звернення: 27.09.2026).